

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شخصیت محوری (بیست و سوم)

پرسش‌هایی در باره بحث شخصیت محوری

پرسش پنجم

وقتی شخصیت اهل بیت علیهم‌السلام برای بعضی از خود ما والدین، محور نیست و به قول شما آرزوی ما نیستند و شاید فقط براشون احترام زیادی قائلیم، چگونه می‌توانیم بچه‌ها را به این سمت بکشیم؟ واقعاً ما خودمان باید چه کار کنیم؟

اول: تربیت خویش، قبل از تربیت دیگران

هرکسی که می‌خواهد دیگران را تربیت کند، قبل از هر کاری باید خودش را تربیت کند. در این تردیدی نیست. امیر مؤمنان علی علیه‌السلام فرمود:

کسی که خویشتن را پیشوای مردم ساخته، باید پیش از ادب کردن دیگران، به ادب کردن خویش بپردازد. او پیش از آن که بخواهد مردم را با زبان خویش ادب کند، باید با رفتار خود به ادب کردن آنها اقدام کند. کسی که معلّم خویش است و خود را ادب می‌کند، به تعظیم و بزرگ داشتن، سزاوارتر است تا کسی که معلّم مردم است و آنها را ادب می‌کند.^۱

۱. نهج البلاغه، حکمت ۷۳.

دوم: خفته را خفته می‌کند بیدار

بی‌شک اگر اهل بیت علیهم‌السلام شخصیت محوری والدین باشند، کارشان در قرار دادن این بزرگواران در محور زندگی کودکان بسیار آسان‌تر خواهد بود، اما این بدان معنا نیست که اگر والدین در این نکته، به نقطه اوج نرسیده‌اند، نمی‌توانند هیچ نقشی در محوری کردن شخصیت اهل بیت علیهم‌السلام در زندگی فرزندان‌شان داشته باشند. ضرب‌المثلی که می‌گوید: «خفته را خفته کی کند بیدار» اگر چه در برخی از موارد درست است؛ اما کلیت ندارد. گاهی خفته‌ای تکان می‌خورد و به بغل دستی‌اش که او هم خوابیده می‌خورد و او را بیدار می‌کند؛ ولی همچنان خودش خواب می‌ماند. گاهی قابلیت فردی که مطالبی را از من و شما می‌شنود، بیشتر از خود ماست و ما برای او مثل یک ضبط صوت می‌شویم. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود:

خدا حُرْمَ کند (یاری کند) بنده‌ای را که سخن مرا می‌شنود و آن را حفظ می‌کند و می‌رساند به کسی که این سخن را نشنیده است. چه بسا کسی که انتقال دهنده دانایی (و حقیقت و یک مطلب عمیق) است؛ ولی خودش آن را نمی‌فهمد و چه بسا کسی که حامل دانایی است و آن را به کسی منتقل می‌کند که از خود داناتر است.^۲

ما درگیر و دار زندگی، به جهت گناهایی که مرتکب شده‌ایم، آسیب‌های

۲. «نَصَرَ اللَّهُ عَبْدًا سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاها وَ حَفِظَهَا وَ بَلَّغَهَا مَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَرَبَّ حَامِلٍ فَفِيهِ غَيْرُ فِقِيهِ وَ رَبِّ حَامِلٍ فَفِيهِ إِلَيَّ مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ» (الكافي، ج ۱، ص ۴۰۳).

زیادی به فطرتمان زده‌ایم؛ اما بچه‌ها فطرت پاکی دارند و همین فطرت پاک هم بزرگ‌ترین سرمایه آنها برای درک حقایق فطری است. قصه ما و بچه‌ها، مثل قصه روضه خوانی است که بارها روضه خواند و یک قطره اشک ریخت؛ ولی مستمعین او مثل ابربهاری اشک ریختند.

البته کسی گمان نکند که ما معتقدیم، میان والدینی که این شخصیت‌ها در محور زندگی‌شان قرار گرفته با آنهایی که این چنین نیستند، تفاوتی نیست؛ بلکه می‌گوییم والدین دسته دوم نباید تلاش برای محوری کردن شخصیت اهل بیت علیهم‌السلام را متوقف کنند.

سوم: هیچ وقت دیر نیست

ما هم باید شروع کنیم. حریم کودکی تنها در صورتی می‌تواند مصون بماند که در حصار اهل بیت علیهم‌السلام قرار بگیرد. به احترام حریم کودکان هم که شده، ما هم آغاز کنیم.

برای این که در این مسیر بتوانیم موفق باشیم، هم باید در رفتارمان تغییراتی ایجاد کنیم و هم در معرفت خویش.

برای تغییر در رفتار، در لحظه لحظه زندگی، رضایت امامان را در نظر بگیریم. کارهایی که انجام می‌دهیم و کارهایی که ترک می‌کنیم، با پاسخ به این پرسش باشد که اگر امامان ما را می‌دید، ما چگونه عمل می‌کردیم و باور کنیم که امام، کارهای ما را می‌بیند. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلَىٰ عَالَمِ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ^۳

بگو: «عمل کنید! خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می بینند! و به زودی، به سوی دانای نهان و آشکار، بازگردانده می شوید؛ و شما را به آنچه عمل می کردید، خبر می دهد!»

ابن ابی اُذَیْنَه می گوید از امام صادق علیه السلام در باره این آیه پرسیدم و حضرت فرمود: مقصود از مؤمنون در این آیه ما هستیم.^۴

اما در بُعد معرفت نیز مطالعات خودمان را در باره ائمه علیهم السلام افزایش دهیم. از کتاب هایی که می توان برای آشنایی با شخصیت ماورائی اهل بیت علیهم السلام معرفی کرد، کتاب «القطره» نوشته مرحوم آیت الله سید احمد مستنبط است که با عنوان «قطره ای از دریای فضائل اهل بیت علیهم السلام» منتشر شده است.^۵

کتاب «مناقب آل ابی طالب علیهم السلام» نیز از کتاب های معتبر در همین زمینه است که به فارسی هم ترجمه شده است. نویسنده کتاب، ابن شهر آشوب مازندرانی از علمای قرن ششم هجری می باشد.^۶

۳. سوره توبه: ۹، آیه ۱۰۵.

۴. *الأمالی (طوسی)*، ص ۴۰۹.

۵. این کتاب به قلم محمد ظریف ترجمه و از سوی نشر حاذق منتشر شده است.

۶. این کتاب به قلم حسین صابری ترجمه و از سوی انتشارات علمی و فرهنگی منتشر شده است.

کتاب «بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد علیهم السلام» نیز یکی از قدیمی ترین کتاب‌هایی است که در این زمینه نگاشته شده است. این کتاب نوشته «محمد بن حسن بن فروخ صفار قمی» است که از یاران امام حسن عسکری علیه السلام بوده است. ترجمه این کتاب هم در بازار موجود است.^۷

کتاب «جُتَّة العاصمة» نیز از مرحوم علامه میرجهانی، در باره شخصیت حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا علیها السلام بسیار خواندنی است که از سوی انتشارات اکرام منتشر شده است.

کتاب «الانوار البهية فی تواریخ الحجج الالهية» از مرحوم شیخ عباس قمی هم در باره زندگانی اهل بیت علیهم السلام کتاب قابل استفاده و مفیدی است.^۸ «کشف الیقین فی فضائل امیر المؤمنین علیه السلام» کتابی از علامه حلی در باره مناقب امیر مؤمنان علی علیه السلام است. جالب است بدانید که این کتاب به درخواست یکی از حاکمان مغول به رشته تألیف درآمد. «سلطان محمد خدابنده» (اولجایتو) به دست علامه حلی شیعه شد و پس از آن از علامه خواست که کتابی در باره فضایل امیر مؤمنان علی علیه السلام بنویسد.^۹

حتماً در باره سیره اهل بیت علیهم السلام مطالعه کنیم. برای این قسمت هم کتاب‌های ذیل مفید و قابل استفاده است.

۷. این کتاب به قلم علیرضا زکی زاده ترجمه و از سوی انتشارات وثوق منتشر شده است.

۸. این کتاب به قلم کریم فیضی ترجمه و از سوی انتشارات تهذیب منتشر شده است.

۹. علامه حلی در مقدمه کتاب این نکته را بیان می‌کند. این کتاب به قلم حمیدرضا آژیرو از

سوی وزارت ارشاد و فرهنگ اسلامی منتشر شده است.

کتاب «پیشوایان هدایت» در چهارده جلد، یکی از منابع بسیار مفید و قابل اعتماد برای آشنایی با زندگی اهل بیت علیهم السلام می باشد که از سوی مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام منتشر شده است.

«سیره پیشوایان» در یک جلد به قلم مهدی پیشوایی می تواند به صورت خلاصه شما را با زندگی اهل بیت علیهم السلام آشنا کند. این کتاب از سوی انتشارات مؤسسه امام صادق علیه السلام منتشر شده است.

«آموزه های اخلاقی - رفتاری امامان شیعه علیهم السلام» اثر مشترک محمد تقی عبدوس و محمد محمدی اشتهاردی، برای آشنایی موضوعی با سیره اهل بیت علیهم السلام بسیار قابل استفاده است. ناشر این اثر انتشارات «بوستان کتاب» است.

«سیره نبوی» اثر مصطفی دلشاد تهرانی، اگر چه به سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم اختصاص دارد، اما توضیحاتی که نویسنده در ذیل هر عنوان به مدد آیات و روایات آورده، این کتاب را فراتر از سیره نبوی قرار داده است. این اثر از سوی انتشارات دریا منتشر شده است.

«جلوه های تقوا» در قالب داستان های متعدد از سیره زندگی اهل بیت علیهم السلام می گوید. این کتاب به قلم محمد حسن حائری و از سوی انتشارات آستان قدس رضوی منتشر شده است.

البته در زمینه سیره اهل بیت علیهم السلام کتاب های متعددی نگاشته شده که ما در این جا به همین اندازه بسنده می کنیم.